

Извршена је анализа рукописа превода уџбеника *Свет око нас*, уџбеник за други разред основне школе на русинском језику, аутора Зорана Б. Гаврића и Драгице Миловановић, издавача „Klett“, Београд. Констатује се да је горе наведени уџбеник *Свет око нас*, уџбеник за други разред основне школе превод Уџбеника истих аутора, издатог на српском језику, издавача „Klett“, Београд, којег је Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, Београд одобрило за издавање и употребу Решењем број: 650-02-00145/2019-07.

Уџбеник је садржински подељен на два дела. Први део садржи поглавља: *Други и ја, Култура живљења, Кретање у простору и времену*. Други део садржи поглавља: *Нежива природа, Жива природа, Човек ствара*.

Анализиран је Стандард 4 – Језик уџбеника је одговарајући и функционалан.

Показатељ 1 - Уџбеник поштује језичку и правописну норму језика на којем је написан – задовољен је у потпуности и оцењен оценом 4.

Издавачу се скреће пажња на следеће уочене грешке, које се могу лако исправити:

1. Део уџбеника:

- прва страна корица:
  - илустрација на корицама (изглед, боја, елементи на корицама) није усаглашена са илустрацијом српског уџбеника (видети корице српског уџбеника) – уједначити илустрацију, боју, изглед и величину текста;
  - део текста на корицама није уједначен са текстом издања на српским језику (разред је написан словима а не редним бројем);
- унутрашња страна корица
  - недостаје превод упутства за активацију е-издања на русинском језику и само е-издање уџбеника;
- страна 2 – недостају подаци и превод у вези штампе, тиража, решење о одобрењу уџбеника, СІР, ІSВN;
- страна 3 – у уводној речи, у првом реду испод наслова, исправити реченицу: Пред вами перша часц учебніка Швет коло нас. у: Пред вами перша часц учебніка за предмет Швет коло нас.
- страна 6 – У реченицама: Напиш, нарисуй, офарб як цо ше вимага у задатку! исправити ускличник у тачку: (Напиш, нарисуй, офарб як цо ше вимага у задатку.); Дознай вецей – пречитай интересантносци! исправити ускличник у тачку: (Дознай вецей – пречитай интересантносци.); Ключни слова барз важни у лекцији. Трудз ше запаметац их! исправити ускличник у тачку: (Ключни слова барз важни у лекцији. Трудз ше запаметац их.)
- страна 11 – у првом пасусу, реч: правила исправити у: права и обовязки;
- страна 12 – у првом пасусу, после речи: група додати реч гу (**Одзелене** то важна група гу хторей припадаш.); у задацима на дну стране избрисати

сувишан број 5. (видети срп. уџбеник стр. 12);

- страна 15 – у петом задатку, на врху стране, речи: припишеш дакому другому? исправити у: нагуториш на дакого другог? У 4. задатку, на дну стране, исправити почетне речи реченице: Напиш у теки исправити у: Напиш до теки
- страна 19 – 1. задатак, на крају реченице ставити тачку.
- страна 20 – у 1. задатку исправити реч: ТИМ у ЕКИПА (уједначити термин са термином на 8. страни); 6. задатак, на крају реченице ставити тачку.
- страна 27 – у преводу друге строфе химне **Боже правди**, исправити преведену реч: накарм у реч са другим значењем: охрань или чувай; у тексту 3. задатка исправити реч застави у заставаа;
- страна 39 – у првом пасусу са врха стране, у првој реченици, исправити реч: городох у: населеньох;
- страна 44 – у 4. задатку после реченице ставити тачку.
- страна 51 – у 4. задатку речи: _____гайзибан _____ладя _____авион
написати великим словима: _____ГАЙЗИБАН _____ЛАДЯ
_____АВИОН
- страна 52 – у првом пасусу на врху стране, иза текста ВОЖАЧ ши кед гонїш бициглу, додати текст у загради који недостаје: (вше у провадзенью одроснутей особи).
- страна 59 – у првом пасусу истаћи (затамнити) текст: **отримованє особней гиґиєни**.
- страна 67 – у другом задатку затамнити реч: **упиш**.
- на странама 71, 73, 87 – исправити реч: кружочкох у: крущкох. (изједначити у целом уџбенику)
- страна 76 – у потпису између слике роде и авиона, у продужетку текста иза тачке, додати текст који недостаје: Чловек направел авион чия форма здогадує на птицу. (видети срп. уџбеник стр. 76.)
- страна 78 – нису израђени ребуси на русинском језику. Уместо ребуса стоји српски текст објашњења израде ребуса. Направити ребусе на русинском језику и уклонити текст објашњења на српском језику.
- страна 79 – у другом пасусу, затамњену реч: **Годзина** исправити у: **Годзина** (**годзинка**)
- страна 80 – у последњем пасусу реч: годзини исправити у: годзинки
- страна 81 – уместо наслова РУШАНЄ У ПРОСТОРЕ И ЧАСУ ставити наслов: **КЕЉО ГОДЗИН?** ; у другом пасусу исправити речи: Направ годзину! у: Направ годзинку! ; у тексту испод тог наслова исправити реч: годзини у: годзинки у

првом реду и у предпоследњем реду. ; у 1. задатку исправити реч годзина у: годзинка

- страна 82 – у првом пасусу, на врху стране, исправити речи: Скорей як цо у: Пред тим як цо
- страна 83 – у тексту на дну стране исправити реченицу: Перши черешні сцигую у мешацу у: Перши черешні доходза у мешацу ; Скорей мая мешац у: Пред майом мешац; Жима сцигуе у у: Жима приходзи у:
- страна 90 – у 10. задатку после броја задатка избацити сувишан број 5.
- страна 92 – затамнити у 2. задатку реч: Повяж ; у 3. задатку иза реченице: Заокруж букви опрез шицких точних одвитох ставити тачку.
- задња страна корица – недостаје текст (превод), илустрација на корицама.

2. Део уџбеника:

- прва страна корица:
  - илустрација на корицама (изглед, боја, елементи на корицама) није усаглашена са илустрацијом српског уџбеника (видети корице српског уџбеника) – уједначити илустрацију, боју, изглед и величину текста;
  - део текста на корицама није уједначен са текстом издања на српским језику (разред је написан словима а не редним бројем);
- унутрашња страна корица
  - недостаје превод упутства за активирање QR кодова;
- страна 2 – недостају подаци и превод у вези штампе, тиража, решење о одобрењу уџбеника, СІР, ІSВN;
- страна 3 – у уводној речи, у првом реду испод наслова, исправити реченицу: Пред вами перша часц учебніка Швет коло нас. у: Пред вами перша часц учебніка за предмет Швет коло нас.
- страна 4 и 5 – уједначити текст садржаја са насловима у књижном блоку (страна 32, 36, 48, 85), исправити број стране у садржају 96 у 97;
- страна 6 – У реченицама: Напиш, нарисуй, офарб як цо ше вимага у задатку! исправити ускличник у тачку: (Напиш, нарисуй, офарб як цо ше вимага у задатку.); Дознай вецей – пречитай интересантносци! исправити ускличник у тачку: (Дознай вецей – пречитай интересантносци.); Ключни слова барз важни у лекциї. Трудз ше запаметац их! исправити ускличник у тачку: (Ключни слова барз важни у лекциї. Трудз ше запаметац их.)
- страна 8 – у четвртом пасусу испод слике, после реченице: Жива природа

завиши од неживей природи. додати текст који недостаје у продужетку: Але тиж так, и жива природа учествує у наставаню и формованю неживей природи.

- страна 11 – у потпису, у реченици: Таки способ доставаня енерґиї не заґадзує животни стредок, а человек доприноши заштити природи. уметнути реч ґу да реченица гласи: Таки способ доставаня енерґиї не заґадзує животни стредок, а человек доприноши ґу заштити природи.
- страна 17 – у другом пасусу од врха стране уместо реченице: Рижни рошлїни жию на рижних файтех жеми. ставити нови текст: Даєдни рошлїни рошню лем на влажней и плодней жеми, а други можу роснуц и на неплодней и сухей жеми. (видети срп. уцбеник стр. 17)
- страна 18 – у првој реченици испод наслова исправити коректорску грешку у речи: Припатрей у: Припатрай
- страна 19 – у реченици Не заґадзуйме воду, бо так заґадзуєме и жем . избрисати размак имеђу речи: жем и тачке: Не заґадзуйме воду, бо так заґадзуєме и жем.
- страна 23 – у тексту у дну стране написати речи: Видзвигнуца и Углібєня малим словима (видзвигнуца углібєня)
- страна 24 – у другом пасусу, испод наслова, речи: Як наставаю у реченици: Як наставаю чечуци води? Написати без затамњења: Як наставаю чечуци води?; у трећем пасусу истаћи (затамнити) реч жридло (жридло) (видети срп. уцб. стр. 24);
- страна 29 – у 6. задатку, у четвртом реду, реч: жеми написати са великим словом: Жеми
- страна 32 – у слици на врху стране, у делу који се односи на луде, исправити реч: кармя ше у: костираю ше
- страна 33 – у 1. задатку исправити реч: характеристики у прикмети; у тексту у дну стране, на десној страни, исправити реч: характеристики у прикмети;
- страна 37 – у пасусу на дну стране исправити реч костираня у карменя
- страна 39 – наслов: Виглєдовацки задаток променити у: Задаток за виглєдовачох (уједначити са насловима на 55. и 65. страни);
- страна 40 – упис (видети срп. уцб. стр. 40):

ЛІСЦЕ то часц рошлїни хтора притвердзена за стебло. Воно рошлїни служи за дыханє, вилучованє води и продукованє поживи.

преформулисати у:

ЛІСЦЕ то часц рошлїни хтора притвердзена за стебло. Воно першенствєно служи же би упивало Слункову шветлосц и так продуковало поживу, а вєц и за дыханє и вилучованє води.

- страна 41 – први пасус испод наслова: Єст вшелїяки коренї, але им улога иста – притвердзую рошлїну за жем и упиваю воду и поживни матерїї. Розликую ше по випатрунку. Корень даєдних рошлїнох служи човекови за едзене. Єст и ліковити рошлїни. променити у: Єст вшелїяки коренї, але им улога иста – притвердзую рошлїну за жем и зоз жеми упиваю воду и поживни матерїї. Розликую ше по випатрунку. Корень даєдних рошлїнох човек хаснує за едзене. Єст и ліковити рошлїни.

- страна 42 – усагласити превод текста у другом пасусу са српским текстом (видети срп. уџб. стр. 42):

Ядлінаре то дрѣва хтори маю иглекасти лісца (игелки). На нїх лісце остава желене и вжїме, та их прето воламе вичножелени дрѣва.

Лїсцаре то дрѣва хторим лїсце вешенї жовцеє и опадує (лїстопадни дрѣва).

у:

Ядлінаре то дрѣва хтори маю иглекасти лісца (игелки). На нїх лїсце остава желене и вжїме, та их прето воламе вичножелени дрѣва.

Лїсцаре то дрѣва хтори маю широке лїсце. Даєдним файтом лїсце вешенї опадує а даєдним не, та за нїх гуторїме же су вичножелени лїсцарски дрѣва.

- страна 43 – у 4. задатку избрисати размак између речи: стебла ? (стебла?)
- страна 44 – у трећем пасусу, после речи цеста, избрисати тачку и додати текст: (галушки, резанки, кукурична пита, ґриз, замешка...). Зоз житаркох ше достава и пуканки. (видети срп. уџб. стр. 44)
- страна 47 – у 3. задатку у уписима слика истаћи (затамнити) само речи: **КВИТНЕ** **ЛІСЦА** **ПЛОД** **СТЕБЛО** (видети срп. уџб. стр. 47);
- страна 48 – истаћи (затамнити) реч изнад слике: Пире (видети срп. уџб. стр. 48)
- страна 50 – у слици ПОТЬКА речи: хрибтово пирка исправити у: хрибтово пирко
- страна 51 – Изнад текста: То цинка. Цело ей прекрите зоз додати текст: Допольнє виреченя.
- страна 52 – избацити текст у другом пасусу: Язавец, як и лїшка, копе зоз своїма длугокими пазурами глїбоку дзиру хтора го щїци и до хторей уцагує залижи поживи за жиму.
- страна 53 – у другом и трећем пасусу, текст:

Чаплї и дзиви качки правя гнїзда у високей трави. Кармя ше зоз рибама, жабама и дробнима животиняма хтори жию у води.

Видра и бобер жию коло води, бо у ней пренаходза поживу.

усагласити са српским текстом (видети срп. уџб. стр. 53.):

Дзиви качки правя гнізда при шицких водах дзе ест наду, а чаплі правя гнізда на дрехох. Качки ше карма переважно з рошлінску поживу, а чаплі лапаю жаби, риби и дробни животині хтори жию у води.

Видра лапа рибу и други орґанізми у води, а бобер пренаходзи поживу (лісце, лупу и младніки дреха) углавним коло води.

- страна 54 – усагласити потпис испод слике вукова са српским текстом:

Вовки ше здружую до **чупору** кед ловя вельки плен. Шицки ґрупи маю своїх предводнікох.

у:

Вовки ше здружую до **чупору** кед ловя вельки плен, кед ше стараю о младих, брања и чуваю свою територію.

- страна 55 – избацити други пасус (видети срп. уџб. стр. 55): ~~Вони през рек меняю пире пре прилагодзоване на цеплейшу и жимнейшу хвилю.~~

У пасусу испод слике птица избацити текст:

~~Птици селідбеніци приходза до наших крайох на яр, а одходза вешені. То ґовля, ластовка, дзива качка, дзива гуска, соловей, куковка... Їм не рошне густейше пире, та су принушени вше жиц у цеплейших крайох.~~

тако да гласи: Птици селідбеніци приходза до наших крайох на яр, а одходза вешені. То ґовля, ластовка, соловей, куковка...

- страна 56 – реч: костираня променити у карменя. (пети пасус поред слике живине);
- страна 57 – у другом задатку, због графичког решења изгледа задатка и немогућности да се поред речи прашачка у продужетку напише реч (швиня), у првој колони избацити реч: прашачка и скинути заграде са речи {швиня} и, такође, због истих разлога, избацити реч {ягняткѳ} у другој колони; у задатку на дну стране исправити речи: Нарисуй у теки у: Нарисуй до теки
- страна 60 – иза сваке реченице у б) задатку ставити тачку (видети срп. уџб. стр. 60);
- страна 61 – у 3. задатку под а) реч: кружочкох у: крущкох. (изједначити у целом уџбенику); исправити латинично б) у ћирилично б); иза сваке реченице у б) задатку ставити тачку (видети срп. уџб. стр. 61); у 5. задатку исправити коректорску грешку у речи: нозгер у нозг^гер
- страна 62 – у 7. задатку избацити реченицу: ~~На пальцох ма скорѳчки хтори ей служба за _____~~ ; реченицу: Способ костираня; исправити у: Способ карменя;
- страна 63 – у 9. задатку затамнити речи: Пречитай и одвитуй (видети срп. уџб. стр. 63); у другом пасусу 9. задатка избацити реченицу: Баран на глави ма

моцни роги; у следећем пасусу исправити реч: корене у коренї; и у истом пасусу додати између речи: кед нєт трави реч: желеней (кед нєт желеней трави); у петом пасусу 9. задатка избацити реченицу: Кед наполнї рок, уж є одрєснута овца.

- страна 67 – избацити сувишну реченицу у другом пасусу: Птицом бивательком рєчє ридше пирє, а животиньом ридша и ценша шерєц.
- страна 69, 70 – уједначити реч првом пасусу: лїстопадни са лїсцопадни (видети 42 и 66 страну);
- страна 70 – у четвртм задатку речи: на вјари исправити у: на яр (свуда где се те речи појављују на тој страни);
- страна 71 – у 8. задатку, уместо текста: Потолкуй прецо голуб вєшенї достава густейше пирє, а ластовка нє. Убацити нови текст: На горню линию напиш назви трох птицох бивателькох, а на долню назви трох птицох селїдбенїцох.
- страна 72 – у левом оквиру на дну стране поред речи КОСТИРАНЕ додати косу црту и реч КАРМЕНЄ (КОСТИРАНЕ/КАРМЕНЄ)
- страна 73 – у 3. задатку, под б), исправити реч: рошлїном у: животиньом; у 4. задатку, у трећој реченици, исправити реч: Карми у Щици
- страна 74 – у 8. задатку исправити реченицу: Повяж живи орґанизем зоз ґрупу хторей припада по способе костирания. у: Повяж живи орґанизем зоз ґрупу ґу хторей припада по способе костирания/карменя.
- страна 76 – у пасусу испод слике исправити реченицу: Перши материяли хтори чловек хасновал були камень, древо, скоро, волна а познейше метал. у: Перши материяли хтори чловек хасновал були древо, роги, коритко, камень, скоро, волна а познейше метал.
- страна 78 – истаћи (затамнити) реч: стаємну форму у другом пасусу, скинути затамњење (болд) са: нє можеш зогинац, скруцовац, прицискац. Такође скинути болд са речи: Мож их гнєсц, скруцовац, згинац и са речи: Направце у пасусу на дну стране. (видети истицање на страни 78 српског уџбеника);
- страна 80 – истаћи (затамнити) реч: Камень у првом пасусу испод наслова.
- страна 82 – истаћи (затамнити) реч: Метал у првом пасусу испод наслова; избацити број 5. на дну стране (текст се не односи на задатке) (видети срп. уџб. страна 82)
- страна 84 – у тексту на дну стране исправити речи: Нарисуй у теки у: Нарисуй до теки
- страна 85 – после текста: Платно (текстил) ше достава зоз каньом цвернох. Цверна ше достава зоз рошлїнох як цо памук, лен и конопа або з волни и шерєци даєдних животиньох. додати у продужетку текст: Цверна за гадвабне платно ше достава з нїткох хтори вилучує инсект гадвабна буба.

- страна 89 – у 3. задатку затамнити реч: упиш
- страна 94 – у тексту испод наслова: КАМЕНЬ, ДРЕВО, МЕТАЛ, СКЛО, ПЛАСТИКА, ГЛІНА, ГУМА ПАПЕР, ПЛАТНО ставити зарез имеђу: ГУМА ПАПЕР (КАМЕНЬ, ДРЕВО, МЕТАЛ, СКЛО, ПЛАСТИКА, ГЛІНА, ГУМА, ПАПЕР, ПЛАТНО)
- страна 95 – у 1. задатку ставити тачку после реченице.
- страна 96 – у 7. задатку затамнити реч: подцагнї ; у 9. задатку затамнити реч: напиш : у 10, задатку затамнити реч заокруж (видети срп. уџбеник страна 96)
- страна 97 – у 2. оквиру после текста: Викључ шветло вше кед виходзиш зоз хижи. Додати нову реченицу: Так шпоруєш струю.
- страна 100 – недостаје прилог
- задња страна корица – нема преведеног текста ни илустрације на задњој страни корица.

Показатељ 2 - Дужина и конструкција речи одговарају узрасту ученика – задовољен је у потпуности и оцењен оценом 4. Реченична конструкција је правилна и јасна, усаглашена са узрастом ученика, што доприноси томе да градиво буде разумљиво ученицима којима је намењено.

Показатељ 3 – Текст је језички и стилски уједначен – задовољен је у потпуности и оцењен оценом 4. Употребљен је научни стил, а у складу са градивом и стручна терминологија. Стил је прецизан, без фигуративности или неразумљивих елемената.

Показатељ 4 - Страни изрази се користе само када је то неопходно - задовољен је у потпуности и оцењен оценом 4. Страни изрази су употребљени искључиво због специфичности градива. За њих су дата одговарајућа објашњења, формулисана једноставним речником.

Показатељ 5 – Језик којим је уџбеник написан доприноси лакшем разумевању градива – задовољен је у потпуности и оцењен је оценом 4. Кохерентност језика је на одговарајућем нивоу. Идеје су правилно повезане, што доприноси лакшем разумевању градива. Језик уџбеника је јасан, прецизан и доприноси олакшавању процеса учења.

На основу претходно изложеног, закључује се да је испуњен Стандард 4 – Језик уџбеника је одговарајући и функционалан.